

Tres conceptes centrals en l'obra de Maturana

AUTOPÒIESI

Concepte que apareix a *De màquines y seres vivos* (1972) escrit amb Francisco Varela. Afirmar que els sistemes vius són unitats que es produeixen i es mantenen a sí mateixos com una xarxa de processos de producció, transformació i destrucció dels seus components. Els éssers vius són màquines que a través de les seves interaccions i transformacions contínuament regeneren i realitzen processos en xarxa.

En un sistema viu poden canviar els components (de fet, el sistema es moriria si no hi hagués canvi), però l'estructura, la informació que basteix la xarxa resta invariable a llarg de tota l'existència d'un ser viu. En grec "auto/pòiesi" significa "produir-se un mateix" i això és el que fa un sistema viu, incorpora matèria morta i la converteix en matèria viva. En l'evolució actuen dos elements, variació i semblança, i el sistema viu integra ambdós aspectes. Viure és ser capaç de conservar l'autopòiesi. Aquest concepte és també aplicable a camps com la sociologia, la pedagogia i la teoria del llenguatge.

DERIVA NATURAL

Els canvis estructurals que determinen l'adaptació o la desaparició d'una espècie (d'un sistema viu) consisteixen en els processos d'interdependència que s'estableixen entre els processos autopoiètics i les perturbacions del medi. Hom és viu en tant que aconsegueix extreure energia del seu medi. En la mesura que pot integrar les variacions del medi se sobreviu – i morim quan això no és possible. *L'evolució és una deriva natural, producte de la invariància de l'autopòiesi i de l'adaptació.* Quan les interaccions de l'organisme amb el medi donen lloc a perturbacions no destructives, l'organisme s'adapta i sobreviu i això és conseqüència de l'acoblament estructural mutu. No hi ha, doncs, supervivència del més apte, sinó vivència de l'apte (ni més, ni menys) que és el qui aconsegueix mantenir l'autopòiesi – cosa que pot fer-se en moltes maneres diferents dins un sistema però no de qualsevol manera perquè es trencaria l'equilibri.

BIOLOGIA DEL CONÈIXER

Els individus, com les societats, són "biològic-culturals" i això significa que l'enteniment humà és un procés determinat per l'experiència, no un resultat definitivament establert. "El ser és un fer" i l'experiència és ser capaç de distingir el que ens passa, de tornar-ho significatiu i aprofitar-ho. El coneixement s'estructura a partir de l'experiència, que el modifica per fer-lo més capaç d'autopòiesi. Segons aquesta hipòtesi tot coneixement és relacional i no hi pot haver cap coneixement sense un context propi. La consciència de les circumstàncies de cada moment i de les conseqüències dels propis actes construeix també el coneixement. El llenguatge té una especial importància en aquesta qüestió en la mesura que vehicula emocions, etc. Tant en l'àmbit educatiu com en la comprensió dels processos socials és molt significatiu entendre que funcionen com a sistemes autoregulats.